

Zetterbergs AB

Zetterbergs AB – ett företag med lång erfarenhet av lastbilsflaksproduktion för transportbranschen – anses vara den största tillverkaren på den svenska marknaden. Företaget har växt kontinuerligt under de senaste 50 åren. Idag finns tre produktionsfabriker i Sverige, samt en i Polen. Zetterbergs AB är en del i den internationella koncernen Hiab, som är marknadsledande inom lastningslösningar. Zetterbergs AB:s kunder är inte bara svenska, utan man har även en omfattande export, främst till andra europeiska länder.

År 2003 kontaktades Zetterbergs AB av kompetensnätverket proDesign efter att ha rekommenderats av Volvo Scania AB som en passande verksamhet för ett utvecklingsprogram. Detta program omfattar två inriktningar: design och elektronik. Även om deltagarna från Zetterbergs AB insåg behovet av fortbildning har projektet dock inte bidragit nämnvärt till förändringar inom företaget. En produktutvecklare uppger att förståelsen för att investeringar i ny teknologi inte är möjlig för företaget varit den viktigaste insikten. Man kommer nu istället att inrikta sig på traditionella tillverkningsmetoder, dvs. mekanisk produktion. Elektroniska detaljer kommer man att köpa in från underleverantörer.

Zetterbergs AB, som producerar påbyggnader för lastbilar inom bygg-, anläggnings- och avfallshanteringssektorn, har totalt fyra produktionsanläggningar, varav tre i Sverige och en i Polen. Företaget har under de senaste åren tagit del av ett kompetenshöjningsprogram hos proDesign, ett nätverk med anknytningar till flera högskolor och universitet i hela Sverige. Anledningen till samarbetet med proDesign var framför allt att man hade haft tankar om utveckling inom design av företagets egna produkter. Projektet innefattade två komponenter: Dels fick man hjälp av två designer som besökte Zetterbergs AB och undersökte förändringsmöjligheterna, dels deltog några anställda från produktutvecklingen i ett studiebesök på Chalmers tekniska högskola som fick dem att förstå vilka möjligheter och vilka begränsningar Zetterbergs AB hade.

Copyright © 2004 by Stefan Huber and Klaus Solberg Söilen.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means without the permission of authors. Special thanks to Annika Gustafsson.

Distributed by proDesign, Chalmers Lindholmen, Industrihögskolan, Hus Saga, Box 8873, 402 72 Göteborg.

Robert Löfstedt, sedan fyra år ansvarig för konstruktion och produktionsutveckling på företaget, berättar i en intervju om insikten man fick under utbildningen:

– Vi förstod snart att vi inte skulle satsa på en väldigt avancerad mikrodatorelektronik för våra lastbilsflak, utan att vi i stället skulle använda oss av underleverantörer som ombesörjer denna del i vår produktionsprocess. Vi ska snarare satsa på det vi är bra på, nämligen den mekaniska tillverkningen av lastbilsflak. Skulle vi fördjupa oss i elektrotekniken, skulle det kosta oss alldeles för mycket tid och pengar.

Påbyggnader för tunga lastbilar

Zetterbergs AB startades redan 1923 av Henrik Zetterberg i en arrenderad smedja i Östervåla. Den ursprungliga verksamheten omfattade reparationer av lantbruksmaskiner och smidesarbeten. Snart började man även tillverka lastbilsflak – det första flaket monterades till en T-Ford vars bakre del kapats bort. Avsikten var att skapa ett avtagbart flak som gjorde det möjligt att använda fordonet både som transport- och som personbil. Sedan 1929 producerades det första tippflaket som kort därpå utrustades med hydraulteknik.

I och med andra världskrigets utbrott förändrades verksamhetens karaktär något och företaget inriktade sig på produkter för minskning av däckslitage. Efter krigsslutet växte efterfrågan på tippkonstruktioner kraftigt och företaget kunde expandera rejält.

Sedan 1960-talet har man även utökat sitt produktsortiment med bl.a. fyrhjulsdrifttekniker för boggilastbilar. Den stora expansionen medförde nybyggnationer som man flyttade in i 1972.

Sedan 1990-talet har företaget stärkt sin nationella och även internationella marknadsposition ytterligare genom att bl.a. köpa upp huvudkonkurrenten Blidsberg AB. Dessutom tecknades ett viktigt avtal med Heil Co. Ltd., vilket innebar förvärvet av deras kompletta produktprogram inom avfallshanteringen. För detta ändamål skapades ett dotterbolag, Zetterbergs System AB. Moderbolaget heter nuförtiden Zetterbergs Produkt AB. Sedan 1998 har Zetterbergs AB även funnits i Polen, först med en försäljningsanläggning och sedan år 2000 även med en produktionsfabrik.

Idag ingår Zetterbergs i Hiab-koncernen, en världsledande leverantör vad gäller utrustning för transport och hantering av gods. Zetterbergs finns listad under eget namn i koncernen, men använder koncernens logotyp: den allmänt bekanta elefanten.

Bland produkterna man erbjuder idag finns bl.a. ”Eurodumper”, en robust, men förhållandevis lätt dumper som lämpar sig speciellt i tuff miljö, och ”Eurotipper”, en tippmaskin som är ägnad för olika slags chassi-fordon som kan vara 2- till 4-axlade. Dessutom erbjuder man Heil-avfallslastare för både fram- och baklastning. Alla produkter är avsedda för tunga fordon, dvs. fordon över 16 ton.

Zetterbergs AB både producerar och monterar flak och motsvarande elektronikutrustning. I detta sammanhang skiljer man mellan ”inklusive” och ”exklusive” montering: ”Inklusive montering” betyder att ett chassi från en fordonsfabrik levereras till Zetterbergs AB för att få både flak och manöverpanel inbyggda. ”Exklusiv montering” däremot betyder att man skickar ”kitsatser” till chassiföretag eller till andra avnämare som monterar flaken och manöverpanelerna själva. 40 % av all montering är inklusiv, medan 60 % av monteringen är exklusiv.

År 2003 omsatte företaget ca. 180 miljoner kronor och hade en personalstyrka på omkring 150 anställda, varav ca. 130 i Sverige och ca. 20 i Polen.

Kontakt med kompetensnätverket proDesign

År 2005 har utsetts av den svenska regeringen som ”Designåret” för hela Sverige. Ett drygt hundratal statliga myndigheter har fått i uppdrag att genomföra detta projekt. Kommunerna och landstingen samt olika institutioner, organisationer och företag har blivit inbjudna att delta inom ramen för Designåret 2005. Enligt den officiella kungörelsen är syftet med Designåret 2005

”att genom en mångfald aktiviteter i hela landet öka medvetenheten om vad form och design kan bidra med i ett samhällsperspektiv. Målet är att så många som möjligt ska utveckla sin användning av, intresse för och kunskap om design.”

Till de organiserade krafterna bakom Designåret 2005 hör även nätverket proDesign, som har sin bas vid Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg. Nätverket kontaktade Zetterbergs AB eftersom man hade valt en speciell inriktning mot specialfordon. proDesign vände sig till Volvo Scania, Sveriges ledande aktör på området. Företagsledningen på Volvo Scania lämnade namn på några företag som man trodde vara lämpliga för detta projekt. På den lista som Volvo Scania lämnade ut fanns namnet Zetterbergs AB och proDesign tog kontakt med företaget i slutet av 2003.

Avsikten med projektet för Zetterbergs AB:s del var att företaget skulle avsätta en viss investering i form av pengar och arbetstid och skulle i gengäld få hjälp med just industridesign

för sina lastbilsflak, samt ytterligare teknisk utbildning. Eftersom man på Zetterbergs AB redan tidigare haft tankar på design, anslöt man sig gärna till projektet.

– Det var väldigt bra tajmat, säger Robert Löfstedt. Vi ansåg oss vara i behov av hjälp med design och de erbjöd oss sina tjänster i samband med Designåret 2005.

Delprojekt I: Industridesign

Efter överenskommelsen mellan båda organisationerna kom två nyutexaminerade designers från Chalmers Tekniska Högskola för att undersöka förhållandena hos Zetterbergs AB. Deras huvudsakliga uppgift var att granska en elektronikenhet, närmare bestämt styrsystemen på Zetterberg AB:s produkter. Dessa två designers tittade framför allt på manöverpaneler i olika lastbilshytter som tillverkats av Zetterbergs AB.

– Vissa av dessa paneler är väldigt enkla och lätta att hanterat, berättar Löfstedt. Andra däremot är mer avancerade och har inte bara en tippfunktion utan även olika andra funktioner som t ex plogfunktioner, last- och varningsljus m.m. Allt styrs dock från en och samma panel.

Enligt Robert Löfstedt var det mycket uppskattat hos Zetterbergs AB att de två industridesignerna skulle titta på just manöverpanelerna eftersom utvecklingsenheten på företaget bara har mycket begränsad kapacitet för formgivning av produkterna.

– Det kändes positivt att vi genom detta samarbete kunde få riktiga designers som kunde titta på produkterna och därmed få en tilltalande och uttrycksfull design på dem.

De två designerna gjorde en fältstudie och träffade i detta sammanhang även kunder. Hela delprojektet resulterade i utarbetningen av en

rapport där man diskuterade olika alternativ vad gällde paneler och deras applikationsmöjligheter. Man gav förslag om placeringen av panelen och även vilka typer av paneler som skulle kunna användas.

– Utifrån detta kunde vi göra en egen marknadsundersökning, säger Löfstedt. Rapporten blev så att säga ett slags start på vårt eget vidarearbete.

Delprojekt II: Teknik

Ett andra steg inom samarbetet med proDesign var att man skulle höja den tekniska kompetensen hos Zetterbergs, särskilt vad gällde elektronikproduktionen. Därför åkte några representanter från produkt- och konstruktionsutvecklingen – bland dessa Robert Löfstedt – till Göteborg för att delta i en fortbildning inom ämnet. Teknikundervisningen omfattade både den senaste elektrotekniska utvecklingen och den så kallade ”interaktionsdesignen”, dvs. optimeringen av samspillet mellan maskin och människa.

– Fokus var fortfarande manöverpanelen, berättar Löfstedt. Det handlade då om vilka anordningar som finns idag och vad man kan producera med hjälp av kretskort, mönsterkort, knappar, displayer etc. så att hela panelen blir både snygg och funktionell.

Traditionellt sett har man på Zetterbergs AB använt sig till av vedertagna strömställare, dvs. enkla knappar eller spakar som motsvarar en viss funktion. I mindre utsträckning använder man sig även av radioteknik, men detta är en relativt ny teknik inom företaget.

– Detta har öppnat upp en helt ny värld för oss, säger Löfstedt. Det finns helt nya möjligheter idag jämfört med vårt traditionella produktionssätt.

Just vad gäller interaktionsdesignen, dvs. gränssnittet mellan systemet och användaren, har man kommit väldigt långt.

Utvärdering av projektet

Kompetenshöjningsprogrammet riktade sig i första hand till två anställda på Zetterbergs AB, nämligen Robert Löfstedt och en av hans kollegor. Medan Löfstedt i huvudsak är ansvarig för långsiktig utveckling av företagets produkter, är kollegans specialitet den kundanpassade konstruktionen. Båda två hade hittills som mest två medkonstruktörer så att man på sin höjd hade sex konstruktörer totalt. Tidigare har dessa två områden varit åtskilda, men sedan några månader tillbaka har man omorganiserat sig och bildat en enda utvecklingsenhet.

På frågan i vilken utsträckning proDesign-projektet har påverkat arbetet och utvecklingen hos Zetterbergs AB svarar Löfstedt något återhållsamt. Det viktigaste de har fått ut är två insikter:

– Vi har förstått att det är viktigt med design, just för att produkten ska kunna tala till kunderna. Vi kanske ska arbeta mer med produktdesign i framtida projekt. Men än så länge har projektet inte förändrat vårt arbete i någon nämnvärd utsträckning.

Vad gäller den elektrotekniska biten har man på Zetterbergs AB mest blivit medveten om hur svåra och avancerade de nya teknikerna är. Robert Löfstedt menar att kunskapsnivå har lyfts genom studierna hos proDesign. Det gäller framför allt interaktionsdesignen. Samtidigt betonar han att man har blivit mer försiktig:

– Vår egen tekniska kompetensutveckling har traditionellt fokuserat på mekanisk förbättring. Till det har vi använt oss av beräknings- och

konstruktionsprogram för att effektivisera arbetet. Den nyare radiotekniken för manöverpanelerna är ganska ny för oss och vi har hittills inte kunnat integrera den i vår produktion.

Därför har man bestämt sig för att inte satsa på en teknisk uppgradering av produktionen utan snarare inrikta sig på samarbetspartner som erbjuder färdiga elektronikanläggningar som man sedan kan använda sig av.

Således har samarbetet med proDesign lett till en viktig insikt om det egna företagets förmåga – vilket man inte riktigt hade förväntat sig:

– När vi startade projektet hade vi något större förhoppningar om att kunna lösa vissa tekniska problem själva. Vi trodde att det skulle leda till fler detaljlösningar för vår produktion. Men vi insåg snart att vi inte kunde ta över ett helt nytt tekniskt system i vår produktion.

Att förväntningarna inte infriades berodde enligt Löfstedt mest på att produktutvecklarna inte riktigt visste vad vidareutbildningen skulle innebära och hur omfattande de nya teknikerna är. Denna insikt är den största ”vinst” som man fått i samband med projektet.

– Vi ska titta på vår kärnkompetens, menar han. Det är mekaniken och inte elektroniken och det är det vi vill vara duktiga på. Elektronikproduktionen ska vi överlåta till andra företag och använda oss av dem som leverantörer.

Insikten om företagets begränsningar har också medfört kravet på en högre beställarkompetens hos Zetterbergs AB, just vad gäller inköpet av elektroniska komponenter i framtiden. Detta i sin tur betyder att man måste hålla sig uppdaterad även ur en teknisk synvinkel.

Avslutningsvis poängterar Löfstedt att det är viktigt med kompetensutveckling och vidareutbildning. Dels lär man sig mycket om de senaste framstegen inom teknologin och om den

rådande marknadssituationen, dels kan man i diskussionsforum ventilera sina åsikter och frågor. Genom proDesign har Zetterbergs AB också fått mer kontakt med universitet och högskolor som t ex Chalmers Tekniska Högskola och Uppsala universitet. På det sättet kan man även fortsättningsvis hålla sig ajour.

Källor

Muntlig källa

Intervju med Robert Löfstedt,
produktutvecklingsansvarig på Zetterbergs AB

Skriftlig källa

Hemsidor: Zetterbergs AB:s hemsida:
www.zetterbergs.se
”Om designåret 2005”:
<http://www.regeringen.se/sb/d/2418/a/13253>